

WIENERI. *Ueber die spirilloide Wirkung der verschiedenen Salvarsanpräparate (Alt-, Silber-, Neo-, Sublimatsalvarsaan)*. — In het prikkelserum van vochtige papels, resp. condylomata lata, en primaire affecten vond hij, dat de spirochaeten na zilversalvarsaan sneller te gronde gaan dan na alt-salvarsaan; 0.15 gr. zilversalvarsaan is gelijkwaardig met 0,2 gr. altsalvarsaan.

F. WINKLER. *Klinische und experimentelle Carcinomstudien*. — Wordt uitvoerig gerefereerd.

F. WIRZ. *Zur Kenntnis der Lymphogranulomatosis*. — Ten opzichte van de leukemische dermatosen geldt: zonder histologisch onderzoek der huid geen diagnose. Hij beschrijft een geval, waarbij aan gelaat, hoofd, hals en bovenlichaam een diffuus infiltraat bestond, met vele gezwollen lymphklieren; sterke eosinophilie. Na inspuiting van adrenaline volgde snelle vermeerdering van de witte bloedlichaampjes in toto, terwijl bij een gezond haematopoetisch stelsel sterke lymphocytose volgt; daarna werd ziekte van de lymphatische organen aangenomen. Het histologisch onderzoek van huid en lymphklier bracht de diagnose; ook in de huid waren reuzecellen van STERNBERG; geen nekrose. De eosinophilie (60 maal het normale getal) weerspiegelde zich in de organen niet; wellicht werkte de schadelijkheid direct prikkelend op het beenmerg. Bij huidlymphogranulomatose is miltvergroting zelfzaam, en de huid kan de cytopoetische functie vicarieerend uitoefenen als lymphocytair orgaan. De patiënt had van jongsaf last van huidjeuk, zweeten en uitslagen.

F. WOHLWILL. *Die Veränderungen des Zentralnervensystems beim Typhus exanthematicus und ihr Verhältnis zu dem Prozess in den Roseolen der Haut*. — Verslag van de lijkopening bij 7 patiënten. Naast onbepaalde diffuse verandering komt in het centrale zenuwstelsel een karakteristieke haardvormige verandering voor. Hij vond de haarden steeds in verband met kleine vaten, vooral capillairen, en opgebouwd uit plasmatisch gewoekerde gliacellen en gezwollen adventitiacellen; plasma-cellen, lymphocyten en polynucleaire leucocyten zijn onstandvastig. Daarnaast zijn er zuivere gliahaarden, losse woekeringen, die infiltratief groeien, terwijl de compacte haarden expansief het zenuwweefsel verdringen, dat zij sparen. Het is een proliferatieproces, waaraan regressieve veranderingen der vaten voorafgaan, maar dit is niet zoo duidelijk als bij de roseolae, en hier is slechts beperkte vergelijking mogelijk. In de roseolae vindt men in de haarden kleine slagadertakken, in de besproken haarden capillairen of praecapillairen.

A. WOLFF—EISNER. *Die histogene und die humorale Tuberkuloseimmunität*. — Wordt uitvoerig gerefereerd.

W. L. L. CAROL.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Lehrbuch der Säuglingskrankheiten von Professor Dr. H. FINKELSTEIN. Zweite, vollständig umgearbeitete Auflage. Mit 174 zum Teil farbigen Textabbildungen. Preis M. 140.—; in Ganzleinen gebunden M. 160.— (Toeslag voor Nederland 100 pCt.) JULIUS SPRINGER. Berlin Wg. 1921.

Na lang wachten is deze tweede druk verschenen (de eerste is van 1905—1912). Hoewel geheel omgewerkt is de opzet gelijk aan de eerste; door een verder doorgevoerde onderverdeeling in hoofdstukken, en het gebruik van verschillende lettersoorten is de bruikbaarheid vergroot. De talrijke verwijzingen naar andere hoofdstukken doen zien, hoe dit werk een organisch geheel is. De aankondiging van den schrijver, dat zijn boek is geschreven

voor klinicus en practicus, vindt men reeds na vluchtige kennis-making ten volle bewaarheid. Men vindt talrijke literatuur-opgaven, voorts zeer veel ingelaschte ziektegeschiedenissen, vele grafische voorstellingen, tal van goede, deels gekleurde, afbeeldingen, nauwkeurige praktische wenken: de raadzoekende zal zelden dit boek teleurgesteld uit handen leggen.

De inhoud is verdeeld over vijf groote afdeelingen, waarin achtereenvolgens zeer uitvoerig en duidelijk behandeld worden: De ontwikkeling en de voeding van den zuigeling. De ziekten van de pasgeborenen. De algemeene stoornissen in den groei. De algemeene infectieziekten. De ziekten van de afzonderlijke organen.

Teneinde niet te veel plaatsruimte in beslag te nemen mogen alleen eenige opmerkingen volgen over het derde gedeelte, waarin de voedingsstoornissen besproken worden. Deze hoofdstukken zullen te meer de belangstelling trekken, omdat FINKELSTEIN en zijn leerlingen op dit gebied zulk buitengewoon belangrijk werk hebben gedaan en nog doen.

Met een duidelijke uiteenzetting over het belang van de constitutie voor het totstandkomen van voedingsstoornissen begint deze afdeeling. Op den voorgrond wordt gesteld de constitutioneele hydrolabiliteit, waarmee wordt bedoeld het onvoldoende vermogen om het eenmaal opgenomen water in de weefsels vast te houden en daarmee ook de vaste stoffen. In het bijzonder zou deze constitutie-anomalie een rol spelen bij het totstandkomen van decompositie. Echter neemt FINKELSTEIN het constitutiebegrip m. i. te ruim, als hij rachitis, osteogenesis imperfecta e.d. stoornissen er in betreft, ook al noemt hij ze „structurelle” constitutie-anomalieën.

Dat FINKELSTEIN zijn vroegere indeeling van de voedingsstoornissen zou wijzigen, was te verwachten. Deze toch was deels gegrondvest op hypothetische aetiologische opvattingen, deels op klinische verschijnselen. Dit verminderde de praktische bruikbaarheid; immers wij tasten bij de aetiologie vaak in het duister, en waar de aetiologie ons duidelijk is, blijken meestal verscheidene factoren tegelijk in het spel te zijn. Zeer terecht oefent FINKELSTEIN dan ook kritiek op de bekende (aetiologische) indeeling van de voedingsstoornissen van CZERNY, die drie groepen kent n.l. zulke e alimentatione, e infectione en e constitutione. Men vindt steeds 2 of meer van deze factoren tegelijkertijd in het spel.

FINKELSTEIN is nu consequenter te werk gegaan en onderscheidt: de voedingsstoornissen in engeren zin (van dystrophie als lichtste, tot decompositie als zwaarste vorm) en de toxicosen met de beide ondergroepen: acute dyspepsie en alimentaire intoxicatie. Men kan niet dan bewondering hebben voor de wijze, waarop deze voedingsstoornissen zijn bewerkt. In de onoverzichtelijke massa juiste en onjuiste waarnemingen, onwaarschijnlijke en aannemelijke hypothesen is het moeilijk den weg te vinden: eerst langdurige arbeid in voortdurende nauwe aanraking met de kliniek kan hier vooruitgang brengen: getheoretiseer heeft hiër al te veel verwarring gesticht. Hoeveel er in den loop der jaren ook nog moge

veranderen, voor het oogenblik komt mij FINKELSTEIN's leerboek in dezen een zeer betrouwbare gids voor. Alle vraagpunten worden besproken, elke leemte in onze kennis aangewezen; waar de empirie hier de theorie mijlen vooruit is, wordt telkens de praktische weg gewezen. Vooral uit dit deel van FINKELSTEIN's boek blijkt, dat de schrijver een pursang clinicus is, wiens voornaamste doel het is, zieke kinderen beter te maken.

Daar in den laatsten tijd allerwegen consultatiebureaux voor zuigelingen worden opgericht, de zuigelingen-bescherming krachtiger wordt aangepakt, komt dit leerboek op een goed oogenblik. Echter, alleen ernstige studie kan de lezer de vele schatten doen vergaren, welke hier te vinden zijn. Ik zou FINKELSTEIN's boek willen in handen zien van de kinderartsen en alle geneeskundigen, die medewerken aan de bestrijding van de zuigelingensterfte; voor studenten acht ik het voor eerste kennismaking te uitvoerig. Wanneer men weet, onder welke ongunstige omstandigheden mannen als FINKELSTEIN gedurende de laatste jaren hebben moeten werken, kan men slechts eerbied hebben voor een prestatie als dit werk is; ik wensch het van harte het groote succes, dat het ongetwijfeld zal hebben.

J. C. SCHIPPERS.

Dr. H. ALLAEYS, mondarts te Antwerpen, *Het vitaminenvraagstuk en zijn beteekenis voor de biologie en de geneeskunde*. Druk Excelsior. Brugge. 1921. Prijs 3 fr. 50.

Deze brochure, welke een meer uitgewerkt overzicht is van hetgeen de schrijver in de *Revue Belge de Stomatologie* 18e Année No. 9 enz. over „Vitamines et Stomatologie” heeft geschreven, geeft in het kort een indruk van datgene, wat ieder arts zoo langzamerhand wel dient te weten van het vitaminenvraagstuk. In het „geschiedkundig verloop” vermeldt de schrijver de proeven van EIJKMAN in 1897, waaruit bleek, dat na voeding uitsluitend met geslepen rijst kippen en duiven ziek werden onder op beri-beri gelijkende verschijnselen en herstelden, indien men ze behalve de gepelde rijst ook het gruis er van te eten gaf. Daarna doet hij mededeeling van de waarnemingen van GRIJNS in 1901. Maar daarna bespreekt hij een mededeeling van den Vlaamschen onderzoeker dr. EUGÈEN WILDIERS (*Nouvelle substance indispensable au développement de la levure, La Cellule*, Tome XVIII., fasc. 2, bldz. 313, 1901). Hij wijst er op, hoe vooral in Frankrijk dit werk van WILDIERS „beknibbeld” werd, „daar het een niet geringe verbetering bracht aan de zoo geheeten theoriën van PASTEUR”. „Doch, niettemin, wat WILDIERS vinden en vaststellen mocht werd zoowat overal proefondervindelijk waar bevonden; doch niemand had, buitenlands, van die merkwaardige studie van onzen betreurden landgenoot gewaagd, daar waar er spraak was en is van het nu zoo zeer besproken vitaminenvraagstuk”. Dan laat de schrijver dikgedrukt volgen: „Daarom heb ik het als een plicht beschouwd, voor onzen diepbetreurden vriend en studiemakker, land- en stamgenoot, doctor EUGÈEN WILDIERS van Antwerpen, de eer op te eischen, die hem van